

#1 NEW YORK TIMES BESTSELLER

VELMOC

*HRDÉ ATHÉNY, NEZDOLNÁ SPARTA
- STRHUJÍCÍ SOBOJ O NADVLADU
NAD STAROVĚKÝM SVĚTEM.*

— VYSEHRAD —

CONN IGGULDEN

Velmoc

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.ivysehrad.cz
www.albatrosmedia.cz

Conn Iggulden

Velmoc – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2026

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

Conn Iggulden

ATHÉŇANÉ IV

Velmoc

EMPIRE: Copyright © 2023 by Conn Iggulden

All rights reserved

Translation © Ivan Ryčovský, 2026

Cover design by Diana Delevová

ISBN v tištěné verzi 978-80-267-3452-9

ISBN e-knihy 978-80-267-3457-4 (1. zveřejnění, 2026) (epub)

ISBN e-knihy 978-80-267-3458-1 (1. zveřejnění, 2026) (mobi)

ISBN e-knihy 978-80-267-3453-6 (1. zveřejnění, 2026) (ePDF)

#1 NEW YORK TIMES BESTSELLER

VELMOC

*HRDÉ ATHÉNY, NEZDOLNÁ SPARTA
STRHUJÍCÍ SOBOJ O NADVLÁDU
NAD STAROVĚKÝM SVĚTEM.*

VYŠEHRA D

CONN IGGULDEN

Přeložil Ivan Ryčovský

Pojmy z vojenství a politiky

agógé	ἀγωγή	přísná spartská výchova chlapců
archón	ἄρχων	vládce, vůdce; vysoký úředník
bulé	βουλή	městská rada
búleutérión	βουλευτήριον	budova městské rady
eforos	ἔφορος	člen pětičlenného sboru úředníků stojícího v čele Sparty, efor
epistatés (<i>mn. č. epistatai</i>)	ἐπιστάτης, ἐπιστάται	1) předseda athénské shromáždění 2) bojovník ve falanze stojící ve druhé řadě za protostaty
eupatridai	εὐπατρίδαι	rodová athénská aristokracie, eupatridové
falanx	φάλαγξ	sevřená obdélníková formace těžkooděnců, falanga
hoplítés	ὀπλίτης	pěší bojovník ve falanze, hoplité
chorégos	χορηγός	mecenáš divadelních produkcí
keleustés	κελευστής	předák dohlížející na veslaře triéry
kléos	κλέος	sláva; dobrá pověst
lochagos	λοχαγός	velitelská hodnost na úrovni kapitána
metoikos	μέτοικος	svobodný občan jiné obce žijící v Athénách
ostrakon (<i>mn. č. ostraka</i>)	ὄστρακον, ὄστρακα	střep hliněné nádoby užívaný při ostrakismu (tj. střepinový soud) – hlasování o vypovězení občana z Athén
perioikos	περίοικος	obyvatel Sparty v nižším postavení než urozený Sparťan – spartiatés

polemarchos	πολέμαρχος	vrchní velitel vojska ve starověké řecké polis
praotés	πραότης	klid a sebeovládání; jedna ze ctností řeckého muže
prótostatés (<i>mn. č. prótostatai</i>)	πρωτοστάτης, πρωτοστάται	bojovník v první řadě falangy
satrapés	σατράπης	správce perské provincie (satrapie); satrapa
stratégos	στρατηγός	vojenský velitel, vojevůdce
symmachia	συμμαχία	vojenský obranný svazek, symmachie
triérarchos	τριήραρχος	velitel (kapitán) triéry

Místní názvy

agora	Ἀγορά	veřejné shromaždiště, tržiště
Areopágos	Ἄρειος πάγος	„Areova skála“, pahorek v Athénách, na němž zasedala podle něj nazývaná rada, jejímž úkolem bylo mj. chránit zákony; česky též areopág
Boiótia	Βοιωτία	historické území na sever od Korintského zálivu
Délos	Δήλος	ostrov v Egejském moři, kulturní místo a centrum délského spolku
Dóris	Δωρίς	historické území na západ od Boiótie; pravlast dórských Řeků
Eleusis (2. <i>pád</i> Eleusíny)	Ἐλευσίς	město v Attice, středisko kultu bohyně úrody Démétér; česky též Eleusína
Eurymedón (2. <i>pád</i> Eurymedontu)	Εὐρυμέδων	řeka v jižní Anatolii, dnešní Köprüçay
Kerameikos	Κεραμεικός	athénská čtvrť hrnčírů
Lakónia	Λακωνία	historické území na Peloponésu, venkovské zázemí Sparty
Marathón	Μαραθῶν	„Fenyklové pole“, město na východním pobřeží Attiky
Plataia	Πλάταια	město v Boiótii; česky též Plataje
Pnyx (2. <i>pád</i> Pykny)	Πνύξ	v doslovném překladu „natěsnaný“; pahorek, kde se konala athénská lidová shromáždění
Salamis (2. <i>pád</i> Salamíny)	Σαλαμίς	ostrov poblíž Athén
Skyros	Σκῦρος	egejský ostrov, na němž se našly Théseovy ostatky

Postavy vystupující v knize

Agaristé	Αγαρίστη	Periklova matka
Aischylos	Αισχύλος	řecký dramatik (525/524–456 př. n. l.), účastník bitev u Marathónu a Salamíny
Anaxagorás	Ἀναξαγόρας	řecký filozof, Periklův přítel
Archidamos	Ἀρχίδαμος	spartský král v období peloponéských válek
Arifrón (2. <i>pád Arifrona</i>)	Ἀρίφρων	prvorozený syn Xanthippa a Agaristé, Periklův bratr
Aristeidés	Ἀριστείδης	athénský stratégoš a archón epónymos pro rok 489 př. n. l.
Artaxerxés	Ἀρταξέρξης	perský král v letech 465–424 př. n. l.
Aspasia	Ἀσπασία	athénská hetéra, Periklova družka
Danaos	Δαναός	stratégoš města Argos
Efiáltés	Ἐφιάλτης	athénský politik a stratégoš
Feidiás	Φειδίας	athénský sochař
Héraklés	Ἡρακλῆς	mytologický hrdina proslulý svou silou
Hésiodos	Ἡσίοδος	král ostrova Thasos
Kimón	Κίμων	athénský stratégoš, Miltiadův syn
Kleombrotos	Κλεόμβροτος	spartský regent, Leónidův bratr a otec Pausaniův
Leónidás	Λεωνίδας	spartský král, obránce Thermopyl
Miltiadés	Μιλτιάδης	athénský vojevůdce, otec Kimónův
Myronidés	Μυρωνίδης	athénský stratégoš
Nestos	Νέστος	korintský vojevůdce

Nikomédés	Νικομήδης	spartský regent zastupující krále Pleistoanakta
Paralos	Πάραλος	Periklův syn
Pausaniás	Παυσανίας	spartský regent, syn Kleombrotův
Periklés	Περικλῆς	athénský státník (asi 500–429 př. n. l.), syn Xanthippa a Agaristé
Pleistarchos	Πλείσταρχος	spartský král, Leónidův syn
Pleistoanax (2. <i>pád</i> Pleistoanakta)	Πλειστοάναξ	spartský král, Pausaniův syn a pleistarchův nástupce
Themistoklés	Θεμιστοκλῆς	athénský státník, archón epónymos pro rok 493 př. n. l.
Théseus	Θησεύς	polomytický hrdina, athénský král
Thetis	Θέτις	Periklova manželka (skutečné jméno se nedochovalo)
Tisamenos	Τισαμενός	spartský věštec
Tolmidés	Τολμίδης	athénský státník
Xanthippos	Ξάνθιππος	1) athénský stratégos, Periklův otec, 2) Periklův prvorozený syn
Xerxés	Ξέρξης	perský král v letech 486–465 př. n. l., Dáreiův syn
Zénón	Ζήνων	řecký filozof, Periklův přítel

Deset athénských „kmenů“ (fýl)

Aiantis	Αιαντίς
Aigéis	Αιγηΐς
Akamantis	Ακαμαντίς
Antiochis	Ἄντιοχίς
Erechthéis	Ἐρεχθίης
Hippothontis	Ἴπποθοντίς
Kekropis	Κεκροπίς
Leontis	Λεοντίς
Oinéis	Οἰνηΐς
Pandionis	Πανδιονίς

Věnováno Johnu Souterovi a Michaelu Whiteheadovi

Řekové vnímali lidský život jako nit: vypranou, rozčesanou, spředenou, spletenou... a nakonec přestřiženou. Každá taková nit je zpočátku samostatná, ale posléze se stává částí většího celku. Věřím, že láska k příběhům je jedním z nosných lidských témat. Kdykoli se s ní setkáme, víme, že i my jsme součástí něčeho velikého, podivuhodného a složitého, co nás dalece přesahuje.

PROLOG

Arión klečel na kolena a čekal. Přítomnost obou králů ho zner-
vózňovala. Koneckonců, Pleistarchos byl synem samotného
Leónida, muže, jehož jméno znal v Řecku každý. Pleistarchos
navíc vypadal jako rozený válečník, měl silné končetiny a umě-
řené pohyby. Byl však na tomto místě jen jednou ze dvou krá-
lovských výsostí a ani eforové před nimi nepoklekali. Arión to
všechno sledoval: spartské zřízení mu připadalo zvláštní. Sku-
tečnou moc drželo v rukou pět eforů, dokonce i tady v králov-
ském paláci, přestože prý pocházeli z prostého lidu.

Kradmo a nenápadně sledoval, jak diskutují o jeho žádos-
ti. Bylo zřejmé, že se neshodnou, a on si kladl otázku, zda ho
opět pošlou pryč. Už dvakrát ho předvolali a zase propustili
a všechny své odpovědi už musel přeříkat tolikrát, až z toho
ochraptěl.

Chápal, že chtějí mít jistotu a na základě dokola opakova-
ných podrobností posoudit, zda jim říká celou pravdu. Přitom
by se takovým mužům zalhat vůbec neodvážil. Arión nebyl
ani protřelý dvořan, ani bard nebo básník. Jen obyčejný mla-
dík, posel vyslaný se žádostí o pomoc k největším válečníkům
pod sluncem.

„Váš král tedy ještě žije? Tvrdíš, že jsi ho viděl naživu?“ ze-
ptal se nejstarší z eforů, hubený, s pletí do bronzova opále-
nou a tak zjizvenou, že připomínala vyčiněnou kůži. Všichni

se otočili na Ariona, aby vyslechli jeho odpověď, a chlapec jen zamžikal.

„Jak jsem řekl, kyrie. Když jsem odplouval, byl král Hésiodos živ, byť utrpěl porážku. Spolkové loďstvo obklíčilo Thasos ze všech stran. Vetřelci pobořili zdi královského paláce...“

„Nejspíš nějaký kozí chlívěk,“ zamumlal jeden z eforů.

Arión zrudl a zmlkl.

„Kolem Thasu kotvila celá flotila, a tys přesto proklouzl?“ utrousil ten nejstarší.

Probodával mladého posla očima ve snaze rozpoznat, zda se nesnaží vyhnout odpovědi, a na krku mu vystoupily žíly. Arión odpověděl s těžko potlačovaným rozhořčením. Celou dobu mluvil pravdu. Ještě pořád se jich bál, ale jejich podezřavost ho už unavovala.

„Vzal jsem si malý člun, rybářskou loďku potaženou kůží, kterou člověk snadno unese na zádech. Čekal jsem v lese až do setmění a pak jsem kolem nich proplul. Rybařím v těch vodách často a dobře je znám.“

Efor zavrtěl hlavou. Oči měl černé jako noc.

„Lže. Je to past, nějaká athénská lest.“

Arión vydechl. Nevěděl, co by si počal, kdyby skutečně lhal. Pravda byla jeho jediným štítem, a tak jen zopakoval slova, která si pamatoval stejně dobře jako své jméno.

„Král Hésiodos mě vyslal se žádostí o pomoc. Nikdo jiný nemá sílu ani vůli Athéňany zkrotit. Persie pro nás už nepředstavuje hrozbu. Ale délský spolek i nadále požaduje stříbro nebo lodě a hrozí násilím, pokud odmítneme! Tak kdo je tady tyran? Uložili mi, abych vyřídil toto: ‚Sparta stojí v čele Helénů, těch, kdo uznávají bohy a dané slovo. Nežádáme o pomoc, žádáme o spravedlnost. Nic víc.‘“

Sledoval, jak se stařešinové znovu pustili do debaty.

Tři efoři zvedli ruce, dva zavrtěli hlavou. Rozhodnutí padlo a lehké napětí vyprchalo.

Po chvíli promluvil král Pleistarchos: „Postavíme se za vás, Arione z Thasu. Přišel jsi k nám s náležitou pokorou, jak se sluší a patří. Obnovíme rovnováhu a Athény se budou muset zodpovídat za zločiny svých obyvatel.“

Arionovi po zádech přeběhl mráz. Hrozil se toho, co vyvolal. Jen proto, že se mu podařilo doputovat až sem, budou umírat lidé.

Vtom se v dálce rozlehlo dunění, jako by v horách obklopujících Spartu bouřil vzdálený hrom. Arión strávil velkou část své cesty na člunu, ale poslední dny běžel skrz vysoko položené průsmyky, v nichž se pásli divocí jeleni. Přitiskl dlaň k chvějící se podlaze. Takové věci byly v tomto kraji běžné. Přesto se mu sevřel žaludek. Jako by se něco blížilo, něco obrovského a děsivého.

„Kyrie...“ začal.

„Země se otřásá,“ podotkl druhý král, jako by hovořil k malému dítěti.

Archidamos byl příliš mladý na to, než aby měl v této společnosti nějakou autoritu. Přesto se k němu všichni chovali s úctou, tak to aspoň Arión vnímal. Pochopil, že tento člověk je čímisi na způsob spartského krále rozhodujícího o všem mimo vojenské záležitosti, i když i on mohl velet v bitvě. Pleistarchos byl naopak král-válečník, ale zřejmě měl slovo i v civilních záležitostech. Zkrátka a dobře to bylo o dost složitější než na Thasu. Arión zavrtěl hlavou a čekal, až se země přestane třást. Takové věci už zažil, i ten pocit naprosté nemohoucnosti, který je provázel. Naštěstí to nikdy netrvalo dlouho.

„Kyrie,“ začal Arión znovu, „myslím, že...“

V jedné ze stěn se objevila velká trhlina a všichni se k ní otočili. Prach na leštěné podlaze, jehož si Arión předtím ne všiml, se náhle zhmotnil, vířivě se zvedal a zase klesal. Objevila se další trhlina a šířila se jako vějířovité pařáty. Oba králové se na sebe podívali.

„Měli bychom jít ven...“ navrhl Archidamos.

Eforové se už spěšně vzdalovali a v tu chvíli udeřilo země-třesení naplno.

Arión se zničehonic válel na zádech a došlo mu, že ho něco srazilo na podlahu. Země se pod ním zvedla a rozvlnila jako vodní hladina. Zíral na sluneční světlo pronikající puklou střechou. Zdi se hroutily a jeden z eforů vykřikl. Jeho hlas však zanikl pod troskami, které ho rozdrtily.

Králové i prostí lidé vybíhali do večerního vzduchu a královský palác se za nimi bortil. Země se znovu zachvěla a podrazila jim nohy. Vzduch odporně páchl vlhkostí a chorobami, jako by vdechovali výpary podsvětí. Všechny pokryla prachová clona, která se valila z paláce. Zbarvovala jim pokožku do šeda a jen v místech oděrek a řezných ran jí prosvítaly kapky jasně rudé krve. Oba králové tasili meče, jako by se mohli bránit neviditelnému nepříteli, který si s nimi pohrával jako s nemluvnaty.

Dunění stále sílilo. Shlíželi z kopce do ulice, která pod sebou pohřbila své obyvatele. V záři zapadajícího slunce se celé město zmítalo a kopaló kolem sebe. Chrámy a domy se Ariónovi před očima měnily v sutiny. Někde poblíž zaznívaly výkřiky, vysoké hlasy žen a dětí plné bolesti a hrůzy.

„Vydej se do ubikací a přiveď sem vojsko,“ rozkázal Archidamos. Král-válečník odběhl a proplétal se mezi povalenými mramorovými kvádry, zatímco kolem se řítily a rozpadaly další zdi. Ulicí plnou prachu se zmateně potácely zakrvácené postavy.

Arión se rozhlížel po někom, kdo by mu přikázal, co má dělat. Byl doma na Thasu, ne ve Spartě, ale rozsah celé katastrofy ho vytrhl z letargie.

„Co mám dělat?“ zeptal se spartského krále.

„Pomoz těm pod troskami,“ rozhodl Archidamos bez váhání. Dusot běžících mužů je oba přiměl, aby se otočili. Z prachu

se vynořilo dvacet spartských hoplítů s tasenými meči a vlají-
cími plášti. Archidamos na ně vyštěkl rozkazy a poslal je do
rozbořených domů lemujících ulici. Arión sledoval, s jak ne-
uvěřitelnou energií odklízejí zdivo a odhalují lidské údy, které
v prachu téměř nešlo rozeznat. Někteří zranění se při doteku
pohnuli, ale u mnohých bylo více než zřejmé, že už nikdy ne-
vstanou, protože jsou mrtví.

Hřmění mezitím utichlo a místo něj se teď okolo rozléhal
pláč a křik. Kolem Ariona se snažil prodrat jakýsi muž oslepe-
ný krví, jež mu prýštila z hlavy, a téměř ho srazil k zemi. Půlka
skalpu se mu houpala na kousku kůže a to, co se pod ní lesklo,
byla nejspíš lebeční kost.

„Už je po všem?“ volal muž. „Už je po všem?“

Arión nevěděl, jestli ten člověk vůbec může slyšet odpo-
věd. Obrátil se na Archidama se stejnou otázkou. Mladý král
jen zavrtěl hlavou.

„Přijde další otrěs,“ odušil s neradostnou jistotou. „Přichá-
zejí jako vlny na mořském pobřeží.“

Králův ponurý výraz se zmírnil, když se objevil Pleistar-
chos v čele stovek spartiatů, které přivedl z ubikací vojska.
Někteří neměli sandály. Jiní krváceli z odřenin. I je zemětře-
sení zaskočilo.

Arión se připojil k jiné skupině, která začala odklízet trosky
v místě, kde se ozývaly vzlyky uvězněného dítěte. Nikdo proti
přítomnosti muže z Thasu nic nenamítal. Pod vrstvou prachu
vypadali všichni stejně.

Ale pláč pomalu slábl a Arión se div nezadusil žalem. Když
se prohrabali až k chlapci, už se nehýbal: měl rozdrcenou hrud.
Bylo zázrakem, že předtím vůbec dokázal vydat nějaký zvuk.
Arión se přesouval od jedné oběti ke druhé. V očích ho pálily
slzy. Sparta ležela v troskách. Ulice po ulici se hroutila. Kam až
oko dohlédlo, nestála jediná budova. A někde v dálce zazněl do
soumraku jiný hřmot: to už se netřásla země, zato v něm bylo

více hněvu a hrůzy. Arión se vydrápal z trosek, aby zjistil, co se děje. Všichni spartiaté okolo něj předtím odložili meče, a přesto k němu teď doléhal řinkot železa a bronzu, výkřiky a vřava bitevního pole. Nedávalo to smysl.

Královský palác stál na vrcholu kopce, z něhož se svažovaly ulice do města. Kousek odtud se nacházela akropole, na níž se v obvyklých časech scházeli občané Sparty, aby se pomodlili nebo si vyslechli krále či efory. I teď se k ní hrnuly stovky lidí, ale Arionovi neušlo, že se s obavami ohlížejí, jako by je někdo pronásledoval.

„U všech bohů, to ne... to ne!“ mumlal Archidamos.

Král Pleistarchos stál jen kousek od něj a oba muži si vyměnili pohled, v němž se zračila hrůza. Arión hleděl z jednoho na druhého, ale nedokázal vyčíst odpověď. Byl tu cizincem a oni jej přehlíželi.

„Heilóti,“ ucedil Pleistarchos. „Jestli se vzbouří...“

„Vojsku velíš ty,“ odsekl Archidamos. „Vydej rozkaz. Dej je všechny pobít, než se ta vzteklina rozšíří.“

„Když takový rozkaz vydám, je s námi konec.“

Pleistarchos střelil pohledem po Arionovi, cizinci, který sledoval dění s otevřenými ústy. V tom okamžiku se svět opět zachvěl a intenzita otřesů rychle narůstala. Popadané kameny a střešní tašky poskakovaly kolem. Jako by země chtěla setřást mouchy, které po ní lezly, a ony se nemohly bránit.

„Copak neslyšíš ten bojový ryk?“ snažil se Archidamos překřičet vřavu. „Už zabíjejí naše lidi! Co vědí heilóti o disciplíně a poslušnosti? Vydej rozkaz, nebo to udělám já.“

„Zvládneme je. Nejsou to vycvičení bojovníci,“ odsekl Pleistarchos rozzlobeně.

„Na tom nezáleží, když jich na každého z nás připadá sedm! Vydej rozkaz, Pleistarchu!“

„Ne. Vojsku velím já. Odved ženy a děti na akropoli. Na té vyvýšenině budete v bezpečí. Já zatím s vojskem potlačím

nepokoje: každého heilóta, kterého přistihnu se zbraní v ruce, bez milosti zabiju. Ale zmasakrovat je nenechám. Budeme je potřebovat při obnově města.“

„Eforové, rozhodněte!“ obrátil se Archidamos na starce.

Na ulici stáli jen čtyři, pátý ležel rozdrcený pod troskami paláce. Jindy by se nemohlo stát, že by hlasování dopadlo nerozhodně, ale čtyři hlasy se mohly navzájem vyrušit.

„V dobách ohrožení velí vojsku Pleistarchos,“ řekl nejstarší z nich.

Druhý se zatvářil rozzlobeně, ale nakonec přikývl. Třetí a čtvrtý sklonili hlavy a mlčky souhlasili. Byli to obyčejní občané Sparty, zvolení jako protiváha královské moci. Archidamos je probodával pohledem, ale oni neuhnuli.

„Dobře,“ řekl nakonec. „Ale pokud se vzpoura rozšíří, budete mít na rukou krev Spartanů. Kolik nás je, čtyřicet tisíc? Pět tisíc spartiatů, stejně tolik perioiků, zbytek tvoří děti a ženy. Kromě toho žije ve Spartě přes sto tisíc heilótů, našich otroků. Pokud se vzbouří, smetou i nás.“

„Přesto své rozhodnutí nezměním,“ konstatoval Pleistarchos chladně. „Zachraňte, koho můžete. Odvedte je na akropoli a ošetřete zraněné. Já zjednám pořádek.“

Pak k nim dolehl mohutný řev ze vzdálenějších ulic. Slunce zapadlo za kopce na západě a poslední zbytky světla slábly. Archidamos zavrtěl hlavou.

„Pokud to dokážeš,“ pronesl ponuře.

ČÁST PRVNÍ

„Poměry jsou pány lidí, ne lidé pány poměrů.“

Hérodotos

1

Když Periklés vstal a chystal se promluvit, věděl, že má ve svých rukou lidský život. Vyhnanství, zkáza nebo smrt. Všechny ty tři hrozby byly obsaženy v Kimónově pevném pohledu a v křečovitém tiku, který mu stahoval čelist. Stáli na pahorku Pnyx spolu se čtyřmi sty athénskými porotci a vítr jim čečral vlasy a roucha. Kimón přečkal tři dny plné svědeckých výpovědí a obvinění, které proběhly v režii dvojice žalobců vybraných Efiátem, athénským stratégem a jeho nepřítelem. Kimón sledoval dění ze svahu kopce, zády k athénské agoře ležící dole pod ním.

Hájil se velmi dobře. Každé své rozhodnutí vysvětlil klidně a fundovaně. Přisahal při bozích, že během pobytu na perské půdě nepřijal žádný úplatek za propuštění makedonského krále, pouze projevil milosrdenství, na něž měl coby vítěz právo. Ti, kdo by se na jeho místě zachovali jinak, o jeho slovech přirozeně pochybovali. Někteří z přítomných byli otroky vlastní zášti nebo chamtivosti a nikdy by neuvěřili, že existují i vyšší pohnutky, než jsou jejich vlastní.

Periklés si přiložil pěst k ústům. Původně se i on přihlásil jako jeden ze žalobců, ale pak se rozhodl, že promluví až úplně nakonec. Cítil na sobě pohledy všech přítomných plné podezření a dohadů. Přinejmenším někteří z nich věděli, že Kimón býval jeho přítelem. Ale v případě oprávněného obvinění by mu to nijak nepomohlo: za bezbožnost nebo zradu by člověka odsoudil každý Athéňan. I vlastní rodina by v takovém případě považovala za svou povinnost poslat dotyčného na smrt nebo do vyhnanství. V danou chvíli ovšem nikdo z přítomných netušil, jak se Periklés zachová.

Odkašlal si.

„Vyslechl jsem vše, co zde zaznělo,“ začal. „Slyšel jsem a poslouchal. Od začátku procesu se na mě večer co večer obracelo

mnoho lidí, kteří Kimóna znají od mládí. Kamkoli se ve městě hnu, zastavují mě ti, kdo mi chtějí připomenout, jak Kimón velel triérám u Salamíny nebo jak přenesl válku na perskou půdu a porazil jejich nesmírné loďstvo i pozemní vojsko u řeky Eurymedón. A jak přivezl domů ostatky athénskému králi Thésea, který zabil Mínotaura. To vše je dobře známo.“

Opodál sedící stratégos Efialtés se při takovém chvalozpěvu tvářil poněkud kysele. Perikla napadlo, že je to celkem pochopitelné vzhledem k tomu, jak málo zásluh si on sám zatím vydobyl.

Periklés vzhlédl, když vítr zesílil. Vanul teď od severu, což znamenalo, že změnil směr. Periklés cítil na jazyku podivnou vůni koření a prachu, již s sebou přinášel.

„My však klademe na své spoluobčany ty nejvyšší nároky. V Athénách může být každý muž porotcem a soudit kohokoli jiného, ať je to stratégos, nebo tesař. Právo na spravedlivý proces a rozsudek je podstatou našeho města, projevem živoucí svobody. Nejsme tyrani, kteří by odsoudili člověka jen na základě formálního zákoníku nebo řeči jeho nepřátel. Ne. U nás se nejprve shromáždíme, nasloucháme a teprve pak rozhodujeme.“

Rozhlédl se po neúprosných tvářích spoluobčanů. Muži shromáždění na tomto pahorku brali svou odpovědnost vážně. Kimónův osud závisel na jejich rozsudku a on ještě nevěděl, zda je dokáže přesvědčit.

„Těm všem, kdo tvrdí, že má Kimón příliš vysoké postavení, než aby mohl být souzen, říkám: souzen může být každý. Jeho otec pochodoval po boku mého otce přímo odtud, aby bojoval u Marathónu a zvítězil tam, ale co z toho? Můj otec proti němu během procesu vystoupil, navzdory jejich přátelství. Miltiadés nakonec zašel příliš daleko. Soudili jej právě tady, na Pykně, byl shledán vinným a zemřel ve vězení.“

Kimónův pohled v tu chvíli studil jako led. Periklés polkl, náhle měl sevřené hrdlo.

„Můžete namítnout, že si Miltiadés zasloužil lepší osud.“ Máchl rukou, jako by hledal příklady. „Můžete říct, že archón Kimón po celá léta krmil athénské chudé! Jenže na tom teď nezáleží. Možná přiměl i své přátele, aby darovali vlastní plášť těm, kdo v chladných měsících trpěli zimou. Zapomeňte na to. Minulost není důležitá. V tento den před tímto soudem platí pouze vznesená obvinění.“

Periklés zdvihl prst.

„Směl Kimón jako vítěz bitvy u Eurymedontu propustit na svobodu makedonského krále, spojence Peršanů? Jistě, neměl tehdy tolik času a klidu k přemýšlení jako my dnes, aby o této otázce rozhodl; na bojišti, kde se ve vzduchu vznášel pach krve a dýmu, to nešlo. Jeho úkolem však nebylo uzavírat nová spojenectví, omilostňovat nepřátele a dělat z nich přátele! To je úkol athénské rady, samotných občanů.“

Viděl, jak se porotci rozpačitě ošívají, a na chvíli se odmlčel.

„Druhé obvinění. Udělal Kimón správně, když nepokračoval v tažení do nitra Persie, zatímco mohl pronásledovat a na útěku zničit ještě víc nepřátelských pluků? Troufám si tvrdit, že jeho rozhodnutí zachránilo pár životů. Někteří z těch, kdo dnes s námi v Athénách žijí, by během tažení do neznámých krajů zcela jistě zahynuli. Ale co na tom? Ve válce se umírá! Zaslechl jsem názor, že velení spočívalo v Kimónových rukou a bylo pouze na něm, jak se rozhodne. Avšak my jsme tu dnes proto, abychom jeho rozhodnutí posoudili. Daleko od plání na březích Eurymedontu, odpočatí od bolesti a vyčerpání onoho dne. Možná měl Kimón to riziko podstoupit. Ale o tom rozhodnete vy, nikdo jiný. Tento rozsudek nebude vynášet ani on, ani stratégos Efialtés, ani já. Shledáte-li Kimóna vinným, bude to proto, že podle vás nesloužil Athénám dobře. To je vaše právo coby svobodných občanů: soudit. My jako žalobci vás pak požádáme, abyste rozhodli o trestu smrti nebo vyhnanství, pokud usoudíte, že se provinil vskutku závažně.“

Oči všech se upíraly přímo na něj, jako by vzplál a oni sledovali, jak hoří. Rád by se usmál, ale od otce se naučil přísmosti, a tak jen přikývl a ukázal třetí prst.

„Nakonec se dostávám k obvinění, že si Kimón přivlastnil velkou část perského zlata z Kypru a z královského tábora u Eurymedontu. Nesejde na tom, kolik jeho mužů se vrátilo domů s plnými měšci nebo novými plášti. Na archonta se kladou vyšší nároky. Vyslechl jsem různé názory: někteří říkají, že Kimón nenosí zlaté ozdoby a žije jako Sparťan. Jiní, že zastavil perskou hrozbu a znemožnil nepříteli potřeby vyplenit a vypálit Athény. Víme, že odevzdal do městské pokladny velkou sumu, kdo však může říct, kolik si nechal pro sebe? Jeho muži se do města vrátili obtíženi šperky a zlatem a utráceli div ne jako samotní Peršané. Kimón možná žije skromně, ale stále vlastní rodinné pozemky a statky, které pronajímá rolníkům. Jeho rodina kdysi zaplatila pokutu, jež pomohla postavit naši flotilu! Tehdy byla bohatá. Zlato se nemůže pokazit, zato člověk se zkaží lehce. Tvrdím, že s jídlem roste chuť – to platilo vždycky.“

Najednou dostal strach, že svůj názor vyjádřil až příliš jasně, a zarazil se. Udělal, co mohl, a záměrně se rozhodl promluvit teprve v posledních okamžicích před hlasováním. Délku jeho řeči odměřovala voda vytékající z jedné nádoby do druhé. Pramínek už se tenčil.

Kam se všecken ten čas poděl? Řekl všechno, co chtěl? Bylo těžké nemyslet na divadelní hry, které znal. I tohle bylo představení, byť s daleko větším rizikem. Hledal závěrečná slova, něco, co by si mohli pamatovat ještě ve chvíli, kdy budou hlasovat o životě jeho přítele.

„Tato obžaloba spočívá na třech pilířích. Pokud by byl třeba jen jeden z nich vetchý, celá stavba se zhroutí. Nestavte proti argumentům Salamínu, Eurymedón ani Thésea, ale rozhodněte o vině či nevině pouze na základě jich samotných.“

Čůrek vody vyschl a Periklės sklonil hlavu. Epistatės vyzval porotu, aby se odebrala k poradě. Předseda shromáždění zvolený pouze pro tento den byl potěšen, že může předsedat tak důležitěmu soudnímu procesu. Porotci odešli a Periklės nervózně polkl. Nepotrvá to dlouho. Za pár okamžiků zvednou ruce a rozhodnou, zda odtud Kimón odejde jako svobodný člověk, nebo ne.

Periklės se snažil nedívat jeho směrem. Od okamžiku, kdy se přihlásil jako žalobce, vstoupil na nebezpečně tenký led. Pokud v něm Kimón začne vidět nepřítel, je s jejich přátelstvím konec. Vedle toho ale věděl, že Kimón by nikdy nepřipustil, aby jej Periklės zachránil lstí nebo úskokem. Ten člověk byl možná víc Spartan než Athéňan a měl stejně jako Spartané neochvějný smysl pro čest.

Periklės od začátku cítil, že Efiáltés chce Kimóna zničit a že jeho přítel potřebuje pomoc. Nevěděl, zda za to může prostá averze vůči příslušníkovi aristokracie, nebo nějaká neopatrná poznámka, již snad Kimón pronesl a která ranila Efiáltovu hrdost. Na pohnutkách ostatně nezáleželo. Efiáltés tímto procesem tasil meč a už nemohl ani nechtěl ustoupit. Když se Periklės rozhodl přítele zachránit, moc si tím neposloužil.

Velký Themistoklės kdysi velel u Salamíny. Zachránil Athény před očima perského krále, který bitvu sledoval ze břehu, a přesto byl nakonec vypovězen. I Aristeida – ztělesnění ctnosti – vyhnali z vlasti jako psa.

Athéňané se ke svým předákům chovali vždy podezíravě. Nehodlali dopustit opětovný návrat tyranů k moci. A právě toho se Periklės v skrytu obával. Zasel do mysli porotců pochyby o vznesených obviněních. Připomněl jim Kimónovy zásluhy a smysl pro čest. Přesto mohli obžalovaného zničit, aby mu připomněli, kdo je tady pánem, nebo dokonce jen z pouhého rozmaru.

Shromáždili se tu v chitónech pokrytých prachem nebo potřísněných kozí krví. Mnozí z nich byli dělníci s drsnými

mozolnatýma rukama. Periklés si myslel, že jim rozumí. Cenili si výjimečnosti Athén a menšími městy pohrdali. Hrdost je ponoukala k tomu, aby se hlásili za členy městské rady nebo veslaře na galérách, za porotce a nižší úředníky. Byli to jeho lidé. Ale přestože je miloval, bál se toho, čeho by mohli být schopni.

Dalo se pochopit, že stratégos Efialtés Periklovi nevěří. Nebyl žádný hlupák. Proto pověřil ještě další dva muže, aby i oni proti Kimónovi vystoupili s obžalobou. Ti dva nenechali na tažení proti Persii nit suchou a Perikla jímal stud, když slyšel, jak překrucují skutečnost. Bylo těžké mlčet, ale neřekl ani slovo. Jeho jméno bylo mezi žalobci uvedeno na prvním místě a on věděl, že nakonec dostane šanci porotce oslovit. A viděl, že ostatní si to s každým dalším dnem a hodinou uvědomují stále jasněji. Znovu a znovu se po něm dívali, zda se zvedne, aby vyjádřil souhlas nebo námitku. Ale on pokaždé jen zavrtěl hlavou. Teprve když ostatní vyplýtvali všechna slova a všechnu zášť, zazněl jeho hlas jako tečka; jako to poslední, co před hlasováním slyšeli.

Upíral zrak do země a čekal. Doufal, že zná své lidi dost dobře. V předchozích dnech se často procházel po běžecké dráze v místním gymnasiu a nahlas si přeříkával svůj proslov, aby se na proces připravil. Přesto si nemohl být jistý, zda to stačilo. Někteří porotci mu věnovali pohled, ale podařilo se mu zapůsobit na dostatečný počet z nich? To zatím nedokázal říct. Mnozí z nich sloužili v loďstvu, a dokonce bojovali u Eurymedontu. Mohli Kimóna právě tak zbožňovat jako nenávidět. Muži jako oni kdysi shledali vinným Kimónova otce. Periklés se mohl jen v duchu modlit, aby se historie neopakovala. Navzdory sílicímu větru se potil. Den byl horký, ale jenom tím to nebylo. Možná měl docela obyčejný strach.

Porotci se vrátili a usedli čelem ke Kimónovi. Vítr si pohrával s rouchy a plášti a v tichu vydával praskavé zvuky.

„Porotci, jste připraveni vynést rozsudek?“ zeptal se epistatés. Hlas měl napjatý. Desítky hlav souhlasně přikývly a jemu sklouzl pohled stranou, kde čekaly skythské strážce, jimž město platilo za udržování pořádku.

Epistatés uchopil tabulku a začal z ní předčítat. Jako úředník zvolený do funkce na dobu od západu slunce do západu slunce musel znát správný postup.

„Hlasování bude probíhat zvednutím ruky,“ četl nahlas. „Nejprve dám hlasovat o vině a pak o nevině. Hlasy budou sčítat městští písaři. V případě nejasného výsledku tady zůstanete tak dlouho, dokud nebude prohlášena jasná většina.“

Odměl se a tabulku zase odložil.

„V záležitosti archonta Kimóna z dému Lakiadai a rodu Filaidai, syna Miltiadova: shledáváte ho vinným?“

Zvedly se první ruce. Periklés zadržel dech a začal pro sebe počítat. Bylo zřejmé, že výsledek bude těsný. Efialtés se usmíval na jednoho člověka ze svého hloučku a jiného plácal po zádech, jako by mu blahopřál. Periklés zavrtěl hlavou. O divadle přece jen něco věděl. Od Efialta to bylo jen představení určené pro zástupy, ale několik váhajících nakonec zareagovalo a zvedlo ruku. Pár dalších ale ruce honem stáhlo, než je písaři stačili spočítat. Odsoudit největšího athénského vojevůdce k smrti nebo vyhnanství nebyla maličkost.

Písaři sečetli hlasy první skupiny porotců, epistatés od nich převzal tabulky, nadechl se a dal hlasovat o nevině. Opět se zvedl les rukou. Periklés zaslechl mumláni: ti, kdo souhlasili, nebo naopak nesouhlasili, dávali bručením najevo svůj názor. Uvědomil si, že několik slov mohlo snadno ovlivnit názor těch kolem. I porotci byli jenom lidé. Kousal se do rtu, když písaři porovnávali výsledky. Celou událost brali jako posvátný rituál a z jejich výrazu se nedalo nic vyčíst. A o rituál skutečně šlo: odbýval se pod ochranou bohyně Athény, která vše sledovala ze svého chrámu na Akropoli. Periklés pozvedl oči

k ruinám. Peršané spálili a zničili vše, co mohli. Athéňané začali s obnovou, ale...

„Verdikt je jasný,“ prohlásil epistatés s očividnou úlevou a lemem roucha si z čela setřel pot.

„Archonte Kimóne, porota složená z tvých spoluobčanů tě shledala nevinným ve všech bodech obvinění, jež proti tobě byla vznesena. Jdi v pokoji. Jsi volný.“

Porotci propukli v jásot a ti, kdo skřípali zuby nebo nadávali, byli v menšině, takže neměli šanci vyvolat násilný střet. Efiáltés rychle opustil pahorek a skupina jeho zklamaných příznivců se táhla za ním.

Perikla zaplavila úleva. Kráčel po nebezpečné cestě, na níž šlo o všechno. Nemohl nahlas přiznat, že doufal v Kimónovo osvobození. Tady to rozhodně nešlo. Patřil mezi žalobce, a tak by se něco takového pokládalo za nečestnost, a možná by před soud dokonce pohnali i jeho. Pocit vítězství si musel nechat pro sebe.

Došel až ke schodům dolů na agoru, když ho zvláštní pocit přiměl, aby se ohlédl. Setkal se s Kimónovým chladným pohledem. Nebyl v něm žádný vděk, žádné uznání. Periklés sklonil hlavu, protože pochopil, že jejich přátelství už nikdy nebude takové jako dřív. Odvrátil se. Měla-li to být cena za Kimónovu svobodu, ochotně ji zaplatí.

Položil nohu na nejvyšší stupeň a vtom ucítil, jak se země chvěje. Po městě se rozlehlo dunění. S hrůzou a jakoby uhranutý sledoval, jak se něco valí ulicemi a tržišti pod ním, jako když se od kamene vrženého do vody šíří kruhy. Viděl oblaka prachu a bortící se střechy. Ozvaly se výkřiky a porotci se vrhli k okraji skály, přestože jim hrozil pád ze srázu. Ulice dole pod nimi se zaplnily lidmi, kteří vyšli z domů, aby se podívali, co se děje.

A pak bylo po všem. Tak silné otřesy Periklés ještě nezažil, ale i ony ustaly. Nad otevřenou agorou se vznášel závoj prachu

a on jen zavrtěl hlavou: znamenalo to, že osvobozující rozsudek nad Kimónem bohy potěšil, nebo rozhněval? Pro jistotu se zařekl, že večer přinese obět v některém chrámu. Zvolna kráčel dolů a během cesty se země otrásla ještě dvakrát. Připadalo mu to jako ozvěna a v duchu se ptal sám sebe, odkud se ty otřesy vzaly a kde skončí.

* * *

Aspasia vyhlížela ven na ulici skrz natřené železné mříže, tak husté, že mezi nimi sotva protáhla ruku. Slyšela, jak ji volá matka, ale podívat se ven snad opravdu nebyl žádný přestupek. V jejích sedmnácti letech se jí pravidla a omezení panující v domě zdála zčásti zbytečná, zčásti postavená tak, aby jí šla na nervy. Zahrada byla nádherná, zurčela v ní voda a překrásné květiny naplňovaly vzduch vůní. Ale tam venku – venku! – se rozkládalo město plné života, hluku, prachu i podivného chvění, které teď rozbilo jeden z jejích hrnců. Z mezer mezi plochými kameny, jimiž byla zahrádka vydlážděna, se vyhnula černá hlína. Snažila se ji zamést a ušpinila si přitom ruce, takže měla prsty hnědé jako ženy, které si barvily pleť nebo vlasy hennou. Aspasia si při tom pomyšlení odfrkla. Ona sama měla vlasy husté a od přírody černé: bujná hříva jí splývala na záda v jediném copu. Neustále cítila jejich váhu, zvláště když ji ostatní matky předváděly oděnou v červených šatech. Ta barva měla symbolizovat panenskou krev, to si aspoň šeptaly ostatní dívky. Muži prý něco takového dokázali ocenit. Nakonec však jedna z matek darovala její první rychlou bolest jednomu ze sluhů: Aspasia si z nich dokonce mohla vybrat. Dodnes si nebyla jistá, co to vlastně mělo být. Nebylo to zase tak nepříjemné, jen se zdálo, že ten mládenec je víc vzrušený a rudý ve tváři než ona sama. Jak tak vyhlížela na ulici, vzpomněla si, že tehdy pocítila vzdálené chvění. Stejně jako dnešní

otřesy země naznačovalo něco většího, něco, co se možná dělo někomu jinému...

„Tady jsi, Aspasiie! Podívej se na své ruce! Co jsi to vyváděla?“

V domě hetér se jim říkalo „matky“, ale žádná z nich nebyla příbuzná těch mladých dívek, které tu bydlely. Aspasia měla ráda jen tu nejmladší, protože se chovala jako její skutečná matka, kdykoli dívka potřebovala utěšit. Žena, jež ji teď zastihla v zahradě, bohužel náležela k těm ostatním, jimž Aspasia přezdívala „stařeny“. Aspasia dobře věděla, že její skutečná matka ji prodala. Nebylo to příjemné pomýšlení.

„Cítila jsi, jak se zachvěla země?“ zeptala se Aspasia ve snaze všechno zamluvit. „Rozbil se mi jeden hrnec!“

Znovu vyhlédla skrz mříže a spatřila kolem kráček vysokého mladého muže. Srdce se jí rozbušilo. Zahlédla ho už několikrát: vždycky přicházel do města odněkud zvenčí. A vypadal tak přísně...

„Copak vážně nemůžu jít ven?“ zeptala se, aniž se otočila. Mluvila jen tak, aby ho mohla dál sledovat a hltat očima jeho pohyby. Věděla, že některé dívky občas sní o svých tajných ctitelích. A ona chtěla snít o tomto muži; ne, chtěla, aby si jí všiml.

Její hlas se nesl ulicí. Matka stojící v jejím stínu natáhla ruku a štípala ji do paže. Z prudké bolesti ani z tvrdých slov, která následovala, si Aspasia nic nedělala. Ten člověk ji slyšel! Všimla si, jak otočil hlavu. Napadlo ji, co asi vidí. Zahradnický plášť měla čistý, ale obnošený. Její tmavé oči vypadaly díky kajalovým stínům větší. Dlouhý ohon vlasů si spletla do hustého copu, který se při chůzi pohupoval. Všimla si, že mladý muž zachytil její pohled.

Těsně předtím, než se jejich oči setkaly, odtrhla matka ječící Aspasiie od malé čtvercové mříže. Bránila se, ale všechny matky byly mimořádně silné. Její nekázeň dělala obyvatelkám domu

zřejmě velkou starost, jako by se kvůli jedné hodině, kterou si pro sebe ukradla v zahradě, měl zbořit svět.

Tiše zaklela, když ji matka odvěkla ze světla do chladného stínu. Dům nebyl velký. Obvykle sdílela pokojík s další dívkou, avšak tento měsíc bydlela sama. Říkalo se, že Mareté přijali jako novicku do Athénina chrámu, jenže kolikrát už Aspasia něco takového slyšela? Byla nedůvěřivá. Muži, kteří si přišli koupit hetéru, vůbec nevypadali jako kněží.

„Tak dost, Aspasié!“ okřikla ji matka. „Vím, že jsi mě slyšela! Myslím, že by sis dnes zasloužila zůstat bez večeře. Kéž bychom ti nemusely neustále připomínat, že na kázni záleží především! Jak ti máme najít místo v dobrém chrámu nebo u vznešené rodiny, když jsi tak svéhlavá? Budou se mě ptát na tvou povahu a já jim nemohu lhát. Rozumíš? Pokud se zeptají: Je tahle dívka pokorná a poslušná?‘ Budu muset mlčet. A oni velmi dobře pochopí, co to znamená.“

Teprve když Aspasia vešla do svého pokoje, otočila se k věčně nespokojené ženě. Matka po ní přejela očima.

„Jsi opravdu překrásná, má milá. Tvá pleť, postava... máš zdravé zuby a jasné oko. A co teprve vlasy! Někdy si myslím, že si žijí vlastním životem. Měli jsme ti najít místo už loni. Teď jsi nejstarší v domě! Zítřa přijde nová dívka, která nahradí malou Mareté. To byla poslušná dcera! O rok mladší než ty – a teď nám bude dělat čest v jednom z nejbohatších chrámů v Thesálii.“

„A co tam bude dělat?“ zajímala se Aspasia.

Matka stála ve dveřích a Aspasia se cítila uvězněná ve vlastním pokoji, daleko od tepla i stínu zahrady. Ten malý kousek zeleně byl v domě hetér jediným aspoň trochu svobodným místem. Měla pocít, že tam může dýchat.

„Bude se modlit, samozřejmě, a hrát na lyru. Na drhnutí podlahy, úklid a vaření tam mají otroky, takže si představuji, že se Mareté bude učit tajné rituály chrámu, aby se jednoho dne mohla stát kněžkou.“

„Takže se z ní nestane obyčejná děvka?“ zeptala se Aspasia. Výraz matčiny tváře nepatrně ztvrdl a oči se jí zúžily.

„Hetéra není totéž co prostitutka, Aspasiie, rozhodně ne.“ Tón jejího hlasu byl falešně klidný, jako by se musela velmi přemáhat. „Bereme k sobě dívky, jejichž rodiče je nedokázali uživit, a tak je prodali, aby mohli zajistit obživu jejich bratrům a otcům. Některé odejdou: ty obzvlášť hloupé nebo ty, co se nedokážou naučit poslušnosti. Ty ostatní učíme věcem, jako je hudba, držení těla, tanec a konverzace. Vychováváme chytré dívky, aby se z nich staly manželky – a společnice významných mužů.“

„Kteří vám dobře platí. A kupují si celou ženu, nebo jen tohle?“

Aspasia se plácla přes rozkrok v nejvulgárnějším gestu, jaké znala. Nenáviděla, když ji někdo zahnal do kouta, a tento rozhovor ji doháněl k slzám. Chtěla, aby matka odešla, ale ta si jen založila ruce na prsou, sinalá vzteky.

„Kupují si službu, Aspasiie. Kupují si tvou radu, tvé dovednosti a tvou pozornost. U všech bohů, jak muži touží po pozornosti! Naučily jsme tě číst a psát. Žádná obyčejná děvka takové věci znát nepotřebuje! Kdybys věděla o světě trochu víc, věděla bys, jak výjimečné to je. Ty si opravdu myslíš, že tento dům je bordel? Myslela jsem, že patříš k těm chytřejším. Zřejmě jsem se v tobě spletla!“

Uviděla v dívčiných očích slzy a její výraz poněkud zjihl.

„Aspasiie, ty to pořád nechápeš. Ano, tento dům žije z toho, co nám lidé zaplatí. Za ty peníze kupujeme jídlo a ošacení pro dívky, co tu žijí. Nebo si snad myslíš, že ty hrnce, které prodáváme, stačí pokrýt náklady?“ Žena si povzddechla a pod tíhou dívčina obviňujícího pohledu zavrtěla hlavou. „Je pravděpodobné, že naše dívky končí v postelích mužů, které jim najdeme. Ano, možná některé z nich prodávají tu část těla, na kterou sis předtím sahala, když už vše ostatní selže. A co má být? Život je tvrdý, Aspasiie. Kdo nám pomůže, když máme hlad? Nikdo.“

Děláme, co musíme, abychom přežily. V tomto domě se snažíme připravit inteligentní dívky pro život, jaký by si zasloužily. Viděla jsem domovy, kde manželé milují tu, již jsme mu našli, a jejich děti si hrají v záři rodičovské lásky.“

„To všechno jsou samé lži!“ vykřikla Aspasia. „Vyprávíte nám tyhle pohádky, abyste nás udržely v poslušnosti, pak nás prodáte jako otrokyně a už se sem nikdy nevrátíme. Proč jsem už nikdy neviděla žádnou z těch, které odešly? Ty dívky by nám mohly vyprávět o svém úžasném životě, o vřelých a milujících manželech a baculatých dětičkách!“

Po tvářích jí stékaly slzy a hlas jí zdrsnel. Matka se opřela o veřeje a překřížila nohy.

„Možná se stydí, Aspasiie, stydí se za místo, kde vyrostly. Nebo nechtějí, aby jim někdo připomínal, kým kdysi bývaly. Většina z nich má nové přátele. Kdo ví? Každá žena je jiná. Vždycky záleží na okolnostech. Ale jedna věc je přesto všechny spojuje – a tebe s nimi, Aspasiie.“

Dívka ji mlčky probodávala pohledem a toužila, aby už matka odešla. Ta jen přikývla.

„Chtějí se mít lépe než jejich vlastní mámy. Vzpomínám si, jaké to bylo, když se mi narodili synové. Chtěla jsem se té své předvést.“ Usmála se, ale v tom úsměvu se skrýval velký smutek. „Teď už jsem o něco moudřejší. Starší syn se zabil po pádu z velké výšky, ten druhý padl ve válce. A můj nejdražší manžel? Jednoho dne se chytil za hrud' a jednoduše... odešel. Dokážeš si to představit? Dílnu jsem prodala. Šil boty a to já neumím. Bez řemeslné dovednosti to byla jenom hromada náčiní a kusů kůže. A tak jsem se vrátila sem, Aspasiie. A vřele mě tu uvítali. Přestože to tu nenávidíš, pořád je to tvůj domov.“

„Chci hlavně pryč odtud,“ povzddechla Aspasia nešťastně.

„Neboj se, určitě ti najdeme manžela. Nebo nakonec budeš řídit celý tento dům a všem nám budeš říkat, co smíme a co ne. Jedno, nebo druhé. Pokud tě předtím vlastnoručně nezabiju.“